

З прадавніх часів наші пращури склали казки і міфи про диких звірів, часто наділяючи їх містичною чарівною силою. Особливою постаттю давньої міфології відводиться ведмедю - господарю лісу. Коріння магічного, міфологічного і тотемного образу ведмедя ведуть в глибоку давнину. Давньослов'янська назва звіра "медведь" (той, хто відає медом) є прізвиськом, що вживалася замість справжньої назви священного звіра для того, щоб не накликати на себе його гнів. Можна припустити, що колись справжнім ім'ям ведмедя у слов'ян було слово "бер" (барліг - лігво бера), на користь подібного припущення говорить і те, що в німецьких мовах це стародавнє слово не зазнало особливої зміни (англ. bear, нім. Bär). Крім того, в чеській мові для позначення бурого ведмедя разом з формою medvěd існує форма brtník, загалом подібна до слова "бер". Хоча, дана форма вельми схожа і на наше слово бортник, тобто збирач дикого меду, що для ведмедя вельми характерно.

Ведмедя іменують "старим", "дідом", "батеком", "священним звіром", "господарем лісу".

Ведмедяча лапа, ведмедячі кігті в давнину набули характеру оберега і магічного талісмана. У слов'янських курганах Поволж'я і Приладож'я археологами були знайдені глиняні моделі ведмедячих лап, нерідко справжню ведмедячу лапу спалювали разом з небіжчиком. Дана традиція була характерна як для слов'ян, так і для скандинавів і литовців. Ще в 19 столітті російські селяни вивішували на дворі ведмедячу лапу для оберігання худоби.

Легендарний і вельми цікавий спосіб взаємодії з духом ведмедя свого часу випробували стародавні скандинави. Мова йде про берсерків (сканд. Berserkes від ber - ведмідь), воїнах-вікінгах, які, встановивши шаманський зв'язок з духом ведмедя, в бою проявляли чудеса військової майстерності, сили і невразливості. Воїн вірив, що в бою в нього вселяється дух ведмедя і, як результат, він сам стає ведмедем, володіючи люттю, чуттям і швидкістю цього небезпечного хижака. У скандинавських оповідях є приклади і повного обертання воїна у ведмедя, як бурого, так і білого, з останнім північні німецькі племена були безумовно знайомі. У подібній же практиці використовувалися духи вовків.

Давній грецький історик Геродот згадував про племена легендарних неврів, які жили приблизно на території сучасного Полісся. Геродот почув від скіфів, що нібито чоловіки цього племені раз на рік перетворюються на вовків. Дотепно пригадати і старовинне українське повір'я про запорожських козаків, які нібито знали секрет, як за допомогою народи Європи с повагою відносилися до вовків, вважали їх напівмагічними істотами, але найбільш поширені ці легенди були саме у давніх слов'ян. Вовків боялися, але їх же і шанували. Поширені серед наших предків казки про вовків-перевертнів, вовкулаків, поєднувало у міфологічній уяві прийдешнє спільне походження вовків і людей. Може, і не доречно, але я нагадаю старовинний міф про засновників Риму, яких нібито вигодувала вовчиця своїм молоком.

Багато звірів і птахів наші пращури вважали духовними родичами і союзниками

(кінь, тур, рись, орел, крук), все це відображення гармонічного ставлення давніх слов'ян до природи.

Пересмішник (м. Київ)